Shri Shahu Chhatrapati Shikshan Sanstha's

Shri Shahaji Chhatrapati Mahavidyalaya, Kolhapur's

SHAHAJI BULLETIN

(शहाजी वार्तापत्र)

E-mail : sscm34.cl@unishivaji.ac.in • प्रेरणा : मा. श्री. मानसिंग बोंद्रे, चेअरमन, श्री शाहू छत्रपती शिक्षण संस्था, मा. श्री. विजयराव बोंद्रे, मानद सचिव, श्री शाहू छत्रपती शिक्षण संस्था

• संपादक : प्राचार्य डॉ. आर. के. शानेदिवाण • कार्यकारी संपादक : प्रा. अरुण कांबळे • सहसंपादक : डॉ. पी. बी. पाटील • वर्ष तिसरे, अंक १० वा (जुलै ते सप्टेंबर २०२०)

श्री शाहू छत्रपती शिक्षण संस्था आणि

श्री शहाजी छत्रपती महाविद्यालय

कै. श्रीपतराव शंकरराव बोंद्रेदादा यांना

जन्मशताब्दी निमित्ताने

विनम्र अभिवादन !

शेतकऱ्यांचे प्रबळ नेतृत्त्व

श्रीमंत शाहू छत्रपती महाराज

पदसिद्ध अध्यक्ष, श्री शाहू छत्रपती शिक्षण संस्था

श्रीपतराव बोंद्रेदादांची जन्मशताब्दी विविध कार्यक्रम व उपक्रमांनी साजरी होत आहे. श्रीपतराव बोंद्रे आणि छत्रपती शहाजी महाराजांचा जवळ-कीचा संबंध होता. श्रीपतराव नवीन राजवाड्यावर वारंवार येत असत. श्री शहाजी छत्रपती महाराजांशी त्यांचा असणारा स्नेह सर्वश्रुत आहे. त्यामुळेच आमचाही संबंध त्यांच्याशी आला. श्री शाहू छत्रपती शिक्षण संस्थेच्या माध्यमातून तो सातत्याने वाढतच राहिला. १९७० च्या दशकात दादांचा कोल्हापूर शहर व परिसरामध्ये राजकीयदृष्ट्या दबदबा वाढला होता. जे काम हाती घ्यायचे ते निष्ठेने प्रामाणिकपणे करायचे, श्रीपतरावांनी राजकारणाबरोबरच समाजकारण करताना प्रचंड लोकसंग्रह केला होता. आजही त्याची साक्ष अनेक गावांतून पहावयास मिळते. त्यांनी माणसं गोळा करताना पारखून घेतली. विशेषत: कार्यकर्त्यांना जपण्याची त्यांची वृत्ती कायमपणे लक्षात राहण्यासारखी आहे. राजकारण करीत असतानाच श्रीपतरावांनी शेती व शेतकरी यावर मनापासून प्रेम केले. मंत्री असताना त्यांनी शेतकऱ्यांचे जीवनमान उंचावण्याच्या दृष्टिने अनेक निर्णय सरकारला घ्यावयास भाग पाडले होते. गुळाच्या सौद्यात लिलाव बोलणारा राजकीय नेता ही त्यांची ख्याती तर संपूर्ण महाराष्ट्रामध्ये होती. कै. दादांच्या स्मृतीस विनम्र अभिवादन !

दादांचे विचार हीच माझी प्रेरणा !

आमदार पी. एन. पाटील, सडोलीकर

उपाध्यक्ष, महाराष्ट्र प्रदेश कॉंग्रेस

माझ्या राजकीय व सामाजिक जीवनामध्ये ज्या व्यक्तींचा माझ्यावर सर्वाधिक प्रभाव होता, त्यामध्ये आदरणीय दादांचे नाव सर्वात पुढे आहे. माझ्या तरुणपणी कै. दादांचे राजकारण ऐन-भरात होते. स्वाभाविकपणे त्यांच्या कार्यपद्धतीचा प्रभाव घेऊनच माझी राजकीय वाटचाल सुरु झाली. कै. दादांनी महात्मा फुले, राजर्षि शाहू महाराज, डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर, महर्षी विठ्ठल रामजी शिंदे यांची केवळ नावे घेतली नाहीत, तर त्यांच्या विचारांवर बेतलेले समाजकारण केले. हा प्रभाव घेऊन, 'पक्ष आणि नेता' यावर श्रद्धा ठेवून कसे आचरण करायचे याचा आदर्श दादांनी घालून दिला.

दादांची जन्मशताब्दी साजरी होत आहे. दादा आमच्या आयुष्यातून २० वर्षापूर्वी निघून गेले. परंतु आज असा एकही दिवस उजाडत नाही ज्या दिवशी त्यांची आठवण होत नाही. राजकारणाव्यतिरिक्त कौटुंबिक स्तरावरही असणारे त्यांचे अस्तित्व मला, माझ्या कुटुंबाला नवी उमेद देत असे. माझ्या पत्नीशी त्यांचा होणारा संवाद हा नेहमीच आत्मीय पातळीवरचा असायचा. बाप-लेकीतील बोलणं अगदी जिव्हाळ्याच्या वातावरणात व्हायचे. दादाही नातवंडासोबत दिलखुलासपणे संवाद साधायचे. त्यांना धकाधकीच्या राजकारणामध्ये हा विरंगुळा नेहमी उत्साह देत राहायचा. एकाअर्थी आमच्या सर्व कुटुंबाचा ते आधार बनले होते. त्यामुळेच त्यांच्या जन्मशताब्दी वर्षाच्या निमित्ताने त्यांचे स्मरण करताना ऊर भरून येतो.

समर्पित राजकारणी !

खासदार प्रा. संजय सदाशिवराव मंडलीक

कोल्हापूर जिल्ह्याचे ज्येष्ठ नेते आदरणीय कै. श्रीपतराव बोंद्रेदादा यांची जन्मशताब्दी साजरी होत आहे. या निमित्ताने त्यांना वंदन करता येते हे मी माझे भाग्य समजतो. स्वातंत्र्योत्तर काळात कोल्हापूर शहर व परिसरातील राजकारण आणि समाजकारणावर सर्वाधिक प्रभाव कै. दादांचा होता. कोल्हापूर अर्बन बँक, कोल्हापूर जिल्हा मध्यवर्ती सहकारी बँक, नगरपालिका, जिल्हा परिषद व पंचायत समिती, गावागावातील विविध सहकारी संस्था यावरील त्यांचा प्रभाव दीर्घकाळ टिकणारा व विकासाचा विचार मांडणारा होता. आपल्या कार्यकर्त्यांना शक्ती देत त्यांनी अनेक कार्यकर्ते घडविले. कै. दादांनी अखेरपर्यंत विधायक राजकारण केले. सर्वसामान्य कष्टकरी शेतकऱ्यांचे जीवन सर्वार्थाने सुसह्य बनावे यासाठीच त्यांचा नेहमी प्रयत्न असायचा. माझ्या महाविद्यालयीन काळामध्ये या सर्वांचा अनुभव मला घेता आला. आजच्या राजकारणाच्या बदलत्या संकल्पनेपेक्षा निश्चितपणे कै. दादांचे राजकारण समर्पित वृत्तीचे होते. त्यांच्या जीवनानुभवातून आजची पिढी खूप काही शिकू शकते, याचा मला विश्वास आहे. दादांच्या स्मृतीस विनम्र अभिवादन !

आबांच्यां सहवासातील माझे बालपण !

श्री. मानसिंग विजयराव बोंद्रे

चेअरमन, श्री शाहू छत्रपती शिक्षण संस्था

आबांच्या जन्मशताब्दी वर्षनिमित्ताने आमच्या श्री शहाजी छत्रपती महाविद्यालयाने विविध उपक्रम व कार्यक्रम करून कै. श्रीपतराव बोंद्रेदादा यांच्या कार्यकर्तृत्वाला उजाळा दिला याचे समाधान आहे.

मला 'आबा' म्हणजे माझे आजोबा कै. श्रीपतराव बोंद्रेदादा यांचा सहवास वयाच्या पंधरा वर्षांपर्यंत लाभला. या काळातील माझ्या शालेय जीवनातील अनेक आठवणी आबांशी निगडित आहेत. त्या काळातील त्यांचे राजकीय व सामाजिक क्षेत्रातील उत्तुंग कार्य मला फारसे समजत नव्हते. ते समजण्याचे माझे वयही नव्हते. पण लोकांचा सततचा राबता, असणारी प्रचंड गर्दी या गोष्टी मात्र मला आजही आठवतात. आपल्या व्यस्त कार्यक्रमातून त्यांनी माझ्या बालवयातील अनेक गोष्टींकडे अगदी बारकाईने लक्ष दिले होते. माझ्याशी बोलताना त्यांना आनंद व्हायचा, हे आजही जाणवते.

आबांनी निर्माण केलेल्या शैक्षणिक संकुलाचा चेअरमन म्हणून मी आज जबाबदारी सांभाळत आहे. ही जबाबदारी पेलताना माझ्यासमोर येत असलेल्या आव्हानांना समर्थपणे सामोरे जाण्याचे बळ आबांनी माझ्या बालपणी दिलेल्या विचारातून मला प्राप्त होत आहे. त्यांची आठवण सातत्याने माझ्या मनात असून तो माझ्या कार्यशैलीचा अविभाज्य घटक बनला आहे.

'आबा' म्हणजे बोंद्रेदादा हे माझे आजोबा आहेत, याचा मला सार्थ अभिमान आहे.

आज 'आबा' असायला हवे होते !

श्री. विजयराव श्रीपतराव बोंद्रे

मानद सचिव, श्री शाहू छत्रपती शिक्षण संस्था

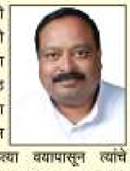

माझे वडील श्रीपतराव बोंद्रे म्हणजे 'आबा' आज असते तर शंभर वर्षांचे असते. ते आज नाहीत पण त्यांची जन्मशताब्दी साजरी होत आहे. त्यांच्या आठवणींनी माझा कंठ दाटून येतो. मला आबांचा दीर्घ सहवास लाभला. अगदी कळत्या वयापासून त्यांचे 'मोठेपण' मी जवळून अनुभवले. आमदार, मंत्री, जिल्ह्याचे नेते या सर्व टप्प्यावर मला त्यांचे सानिध्य लाभले. माझ्या वयाबरोबर त्यांचे समाजातील स्थान मोठे होत होते. माझे 'करिअर' उभे राहावे यासाठी त्यांनी मला वेळोवेळी मार्गदर्शन केले. विशेषत: नव्वदच्या दशकात मी युवक कॉंग्रेसचा अध्यक्ष असताना पक्षसंघटन कसे असावे या संदर्भात त्यांनी केलेले मार्गदर्शन आजही आठवते.

माझ्या बालपणापासून आबांना मी माझे आदर्श मानतो. त्यांच्या विचारांवर श्रद्धा ठेवून आयुष्याची वाटचाल करण्याचा माझा सातत्याने प्रयत्न असतो. यामध्ये कमीअधिक प्रमाणामध्ये मी यशस्वीही झालो आहे. सध्या श्री शाहू छत्रपती शिक्षण संस्थेचा मानद सचिव म्हणून काम करीत असताना आबांचा विचार आणि त्यांची कार्यपद्धती नजरेसमोर ठेवून वाटचाल करीत आहे. यामध्ये अनेकांचे सहकार्य घेऊन यश येईल याची मला खात्री आहे.

आबांच्या जन्मशताब्दीच्या निमित्ताने श्री शहाजी छत्रपती महाविद्यालयाने पुढाकार घेऊन आबांच्या आठवणींना उजाळा दिला याबद्दल त्यांचे अभिनंदन !

आठवण दादांची !

आदरणीय कै. श्रीपतराव शंकरराव बोंद्रेदादा यांच्या जन्मशताब्दी वर्षाच्या निमित्ताने गेले वर्षभर श्री शाहू छत्रपती शिक्षण संस्था व श्री शहाजी छत्रपती महाविद्यालयाच्या वतीने विविध कार्यक्रम व उपक्रम होत आहेत. आज दादांच्या जन्मशताब्दी वर्षाची सांगता होत आहे. व्यक्तीश: या क्षणाला माझ्या भावना हळुवार आहेत. कारण माझ्या आयुष्यातील काही काळ आदरणीय दादांच्या सानिध्यात व्यतीत करण्याची संधी मला मिळाली होती. आज मी या महाविद्यालयाचा प्राचार्य आहे. आमच्या श्री शाहू छत्रपती शिक्षण संस्थेचे चेअरमन मा. मानसिंग विजयराव बोंद्रे, मानद सचिव मा. विजयराव श्रीपतराव बोंद्रे व आमदार मा. पी. एन. पाटील-सडोलीकरसाहेब यांनी सोपविलेली ही जबाबदारी कै. दादांच्या आशीर्वादाचे फळ आहे अशी माझी भावना आहे. त्यामुळे माझ्यावर सोपविलेली जन्मशताब्दी वर्षाची जबाबदारी यशस्वीपणे पूर्ण होत आहे, याचे मला मनस्वी समाधान आहे.

कै. दादांच्या कार्याचा परिचय प्रत्यक्ष कृतीतून व्हावा, त्यांच्या विचारांची विद्यार्थ्यांना ओळख व्हावी या हेतूने श्री शहाजी छत्रपती महाविद्यालयाने जन्मशताब्दी वर्षाची सुरूवात २८ डिसेंबर २०१९ रोजी रक्तदान शिबीराने केली. जानेवारी महिन्यात वक्तृत्त्व व निबंध स्पर्धेचे आयोजन करण्यात आले. वाणिज्य विभागाने 'व्यापार मेळावा' आयोजित केला. मार्च महिन्यामध्ये महिला दिनाचे औचित्य साधून कोल्हापूरातील प्रसार माध्यमांमध्ये कार्यरत असणाऱ्या महिला पत्रकारांचा सत्कार आयोजित केला. दादांच्या पुण्यतिथी निमित्ताने ३० सप्टेंबर २०२० रोजी डॉ. शिवाजीराव भुकेले यांचे व्याख्यान आयोजित करण्यात आले. डिसेंबर महिन्यामध्ये 'दादांचे जीवन व कार्य' प्राध्यापक व विद्यार्थ्यांना समजावे या हेतूने प्रश्नमंजुषा घेण्यात आली, त्याला भरघोस प्रतिसाद मिळाला.

कै. दादांनी सार्वजनीक जीवनात साठ वर्षांहून अधिक काळ व्यतीत केला. त्यांनी या काळात विविध पदे भूषविली. ते लोकांच्या सुख-दु:खाचे भागीदार बनले. त्यांची साथसोबत करणारे अनेक सहकारी काळाच्या पडद्याआड गेले असले तरी त्यांच्या संबंधाने आठवणी जागविणारे अनेक नेते व कार्यकर्तेआजही आहेत. त्यांच्या आठवणींचा दस्तावेज 'आठवणीतील दादा' या नावाने प्रकाशित होत आहे. प्रस्तुत 'शहाजी वार्ता' विशेषांकामध्ये कै. दादांनी श्री शहाजी छत्रपती महाविद्यालयामध्ये विविध कार्यक्रमाच्या निमित्ताने केलेले मार्गदर्शन, प्राध्यापकांच्या आठवणी, वर्षभरातील कामाचा लेखाजोखा मांडण्यात आला आहे.

आज २८ डिसेंबर २०२० रोजी श्री शाहू छत्रपती शिक्षण संस्थेचे पदसिद्ध अध्यक्ष श्री छत्रपती शाहू महाराज, आमदार पी. एन. पाटील-सडोलीकर, खासदार प्रा. संजय मंडलिक, संस्थेचे चेअरमन श्री. मानसिंग बोंद्रे, मानद सचिव श्री. विजयराव बोंद्रे व अन्य मान्यवरांच्या उपस्थितीत जन्मशताब्दी वर्षाची सांगता होत आहे. या निमित्ताने दादांसोबत काम केलेल्या कार्यकर्त्यांचा सत्कारही आयोजित केला आहे. एकाअर्थी या सर्व सोबत्यांच्या प्रती कृतज्ञता व्यक्त करण्याची संधी आम्हाला मिळत आहे.

कै. श्रीपतराव शंकरराव बोंद्रेदादांच्या जन्मशताब्दी वर्षाच्या निमित्ताने वर्षभरामध्ये विविध कार्यक्रमांचे आयोजन करण्यामध्ये चेअरमन, मानद सचिव व अन्य पदाधिकाऱ्यांचे बहुमोल मार्गदर्शन लाभले. त्याचबरोबर महाविद्यालयातील कनिष्ठ व वरिष्ठ विभागाकडील सर्व प्राध्यापक, प्रबंधक श्री. रवींद्र भोसले, अधिक्षक श्री. मनिष भोसले, संस्थेतील सहकारी श्री. विठ्ठल आंबले, श्री. विष्णू चौगले, श्री. गणेश पाटील, प्रा. विशाल पुंदीकर तसेच अन्य सहकाऱ्यांशिवाय संपूर्ण वर्षभराचे कार्यक्रम पूर्ण झाले नसते अशी माझी प्रामाणिक भावना आहे.

जन्मशताब्दी वर्षाची सांगता होत असताना, पुढील काळात कै. दादांच्या विचारातील पुरोगामित्व, बहुजनांसंदर्भातील कळवळा, मुला-मुलींच्या शिक्षणाप्रती असणारी आस्थेची भावना माझ्या व माझ्या सर्व सहकाऱ्यांच्या वृत्तीत आणि कृतीत राहिल याचा विश्वास देऊन पुनश्च: कै. दादांच्या स्मृतीस विनम्र अभिवादन करतो. धन्यवाद !

प्राचार्य डॉ. आर. के. शानेदिवाण

कै. दादा व श्री शहाजी छत्रपती महाविद्यालय

ग्रामीण भागातील मुला-मुलींना शिक्षण सहज उपलब्ध व्हावे या हेतूने सन १९७१ साली श्री शहाजी छत्रपती महाविद्यालयाची सुरुवात झाली. सुरुवातीच्या काळात विद्यार्थी संख्या माफक होती. पण दादांनी घेतलेल्या निर्णयांनी महाविद्यालयाच्या विद्यार्थी संख्येत लक्षणीय वाढ होत गेली. आज महाविद्यालयात चार हजारहून अधिक विद्यार्थी शिक्षण घेत असून कला, वाणिज्य, विज्ञान, बी.सी.ए, शाखांसह शिवाजी विद्यापीठाचे ११ कोर्सेस सुरु आहेत. कै. दादांनी श्री शहाजी छत्रपती महाविद्यालयातील शैक्षणिक कामकाजाकडे जातीने लक्ष दिले.

शिकविण्याचे काम प्रामाणिकपणे करा !

- डॉ. डी. आर. मोरे, माजी प्राचार्य

मी जून १९८० साली श्री शहाजी छत्रपती महाविद्यालयात इंग्रजी विषयाचा शिक्षक म्हणून रुजू झालो. दादांनी शहाजी महाविद्यालय दसरा चौकात असलेल्या शाहू मराठा बोर्डिंगमध्ये भरविण्याचे ठरवले आणि संपूर्ण महाविद्यालयाचे शैक्षणिक व कार्यालयीन कामकाजाची सुरुवात बोर्डिंगमध्ये सुरु झाली. दादा आणि त्यांच्या सहकाऱ्यांनी विचार करून शहाजी महाविद्यालयासाठी स्वतंत्र इमारत बांधण्याचे ठरविले. आर्थिक प्रश्न निर्माण झाला. कारण संस्थेकडे फक्त कला आणि वाणिज्य या

महाविद्यालयातील नवीन संगणकाची पाहणी करताना दादा...

दोनच शाखा होत्या आणि त्यातील उत्पन्न असे काहीच नव्हते.

त्यावेळी मला असे वाटले की आपण येथे काम करतो, पगार घेतो, मग आमची जबाबदारी काहीच नाही का? मी स्वतः काही सहकाऱ्यांना घेऊन दादांना भेटलो, आमची मदत करण्याबाबत त्यांच्याशी बोललो. दादांनी सर्व शांतपणे ऐकून घेतले. त्यांना फार बरे वाटले. निधी संकलन करण्यासाठी त्यावेळी काही पावती पुस्तके छापली होती. त्याची मागणी आम्ही केली. परंतु दादांचा दृष्टिकोन वेगळाच होता. ते आम्हाला म्हणाले, 'हे पहा, तुम्ही येऊन तुमचा सकारात्मक विचार बोलून दाखविला तेवढे बस्स. अंबाबाईच्या कृपेने आमचे काम पूर्ण होईल आणि त्यासाठी लागणारा निधी आम्ही गोळा करतो. तुम्हाला आम्ही शिकविण्याच्या कामासाठी नेमलंय. तेवढं काम प्रामाणिकपणे करा. पैशांची चिंता तुम्ही करू नका.' दादांच्या या विचारांनी आमच्या अंगावर रोमांच उभे राहिले.

नेत्रहीन विद्यार्थ्यांचे कौतुक करताना दादा...

बंधुभाव व समाजाविषयीची कळकळ

- प्रा. दिलीप पंगू

१९७४ च्या जून महिन्यात श्री शहाजी छत्रपती महाविद्यालय, शालिनी पॅलेस रंकाळा परिसर येथे सुरू झाले खरे, पण विद्यार्थ्यांची संख्या फारच कमी होती. दादांच्या सूचनेनुसार पहिली २-३ वर्षेआम्ही ३-४ प्राध्यापक करवीर तालुक्यातील सर्व शाळांना प्रा. चंद्रकुमार नलगे यांच्या नेतृत्वाखाली भेट देत असू व शालांत परीक्षा उत्तीर्ण होणाऱ्या मुला-मुलींना शहाजी महाविद्यालयात पाठविण्याची विनंती करीत असू. दादा आम्हाला ड्रायव्हरसह जीप द्यायचे व आस्थेने विचारपूस करायचे. आम्ही 'दादांच्या महाविद्यालयातील प्राध्यापक' असल्याने प्रतिसाद चांगलाच मिळत गेला. शहाजी महाविद्यालय शालिनी पॅलेसमध्ये सुरु झाल्यानंतर झालेल्या एका 'स्टाफ मिटिंग'मध्ये दादांनी केलेले भाषण अद्यापही माझ्या लक्षात आहे. कोणत्याही वर्गातील प्रवेशासाठी आपण विद्यार्थ्यांना टक्केवारीची अट ठेवायची नाही हे त्यांनी सांगितले. आपल्याकडे गरिबांची व कष्टकऱ्यांची मुले येणार. अगदी दारू गाळणाऱ्यांची मुले येणार. पण त्यांनी तुम्ही चांगले शिकवले पाहिजे' असे त्यांनी सांगितले. दादा त्यांच्या परिस्थितीमुळे फारसे शिकलेले नव्हते. त्यांच्याकडे पदवी नव्हती. प्रसंगी आपण कपिलतीर्थ मंडईत भाजी विकली आहे, असे ते जाहीरपणे सांगत. पण त्यांना चांगली पुस्तके वाचण्याचा नाद होता. आपण वाचलेल्या पुस्तकां-बाबत ते डॉ. कटांबळे, प्रा. ठक्कर, डॉ. जयसिंगराव पवार इत्यादी प्राध्यापकांशी चर्चा करीत. डॉ. कटांबळे यांच्या भाषणात बरेचदा संस्कृत सुभाषितांचा वापर असे. त्यावेळी व्यासपीठावर बसलेले दादा मान डोलवून दाद देत असत.

श्री शहाजी छत्रपती महाविद्यालयात प्रदर्शनाचे उद्घाटन करताना दादा...

संस्थेतील स्वातंत्र्यदिन समारंभात मानवंदना स्वीकारताना दादा...

दूरदृष्टीचे समंजस नेते

- प्रा. सुधाकर मानकर

श्री शहाजी छत्रपती महाविद्यालयाची स्थापना १९७१ मध्ये झाली. 'शहाजी' प्रारंभी रंकाळा तलावाच्या काठावरील शालिनी पॅलेसमध्ये भरत होते. विद्यार्थी संख्या वाढल्यामुळे त्या राजवाड्यातील खोल्यांची संख्या कमी पडू लागली. आर्टसकडील व कॉमर्सकडील एकूण १२ स्पेशल विषय व सर्व वर्गांच्या स्वमालकीच्या तुकड्यांमुळे नव्या इमारतीची गरज तीव्रतेने भासली होती. त्या पार्श्वभूमीवर संस्थेच्या स्वमालकीच्या दसरा चौकातील जागेवर 'शहाजी'साठी नवी इमारत बांधण्याचा दादांचा दूरदृष्टीचा निर्णय सुद्धा धाडसीच होता. पस्तीस खोल्यांच्या तीन मजली वास्तूसाठी पायाभरणीपासून इमारत पूर्ण होईपर्यंत कुठेही निधी कमी पडू दिला नाही. 'शहाजी'च्या भव्य वास्तूसाठी एकहाती निधी उपलब्ध करून देण्याचे सर्वस्वी श्रेय दादांचेच. कोणाकडूनही कसलीही देणगी न घेता 'शहाजी'साठी भव्य वास्तू उभारण्याचा संकल्प दादांनी स्वबळावर तडीस नेला ! देणग्या गोळा करण्याचा काही संचालकांनी मांडलेला प्रस्ताव दादांनी फेटाळला होता, हे सुद्धा इथे नमूद करणे आवश्यक आहे. त्यांच्या जन्मशताब्दीनिमित्त त्यांच्या स्मृतीस विनम्र अभिवादन !

महाविद्यालयातील शिवाजी ग्रंथालयाच्या उद्घाटनप्रसंगी दादा !

शब्द पाळणारे दादा !

- प्रा. र. घ. वराडकर

कै. श्रीपतराव बोंद्रे (दादा) यांच्याकडे श्री शाहू शिक्षण संस्थेचे धुरिणत्व आले आणि संस्थेचा कायापालट झाला. दसरा चौक या ऐतिहासिक महत्त्वाच्या परिसरात एक शैक्षणिक संकुलच उदयाला आणि नावारूपाला आले. १९८० साली शालिनी पॅलेसमधून महाविद्यालयाचे स्थलांतर श्री शाहू मराठा बोर्डिंगच्या परिसरात झाले. दोनएक वर्षात महाविद्यालयासाठी इमारत बांधण्याचे ठरले. बांधकाम झाल्यानंतर दादा एकदा पाहणी करण्यासाठी आले. सोबत त्यावेळचे प्राचार्य डॉ. कटांबळे आणि मी होतो. आम्ही काही सूचना केल्या. त्या त्यांनी ऐकून घेतल्या. पण जाताना त्यांनी बांधकाम करणाऱ्यांना सूचना दिली की इमारतीच्या तीन मजल्यांपैकी प्रत्येक मजल्यावर शाहू महाराज, राजाराम महाराज आणि श्री शहाजी महाराज यांचे पुतळे उभारा. त्यांच्या माझ्यासमोर झालेल्या या कृतीतून छत्रपतींच्या घराण्याविषयीची त्यांची निष्ठा दिसून आलीच, पण त्याचबरोबर छत्रपती हे या परिसराच्या विकासाचे आद्य प्रवर्तक, या ठिकाणी जे काही घडते आहे त्याबद्दल छत्रपतींचे आपण कृतज्ञ राहिले पाहिजे ही सुद्धा भावना होती. कै. दादांच्या स्मृतीला विनम्र प्रणाम !

भित्तीपत्रकाचे उद्घाटन करताना दादा...

सर जात काय विचारता ...

- प्रा. अमर भगवानराव शेळके

कै. आदरणीय दादांचे नाव काढल्याबरोबर मला माझ्या मुलाखतीचा दिवस आठवतो. शहाजी महाविद्यालयात भूगोल विषयाच्या शिक्षक भरतीसंदर्भात मुलाखती सुरु होत्या. आदरणीय दादा, प्राचार्य कटांबळेसो आदी मान्यवर मुलाखत घेत होते. मी त्यांच्यासमोर गेलो. मला वेगवेगळे प्रश्न विचारले जात होते. आकस्मात प्राचार्य कटांबळे सरांनी तुमची जात कोणती ? असा प्रश्न विचारला. मी काही बोलण्याच्या अगोदर दादा म्हणाले, 'सर तुम्ही त्याला जात काय विचारता ? तो धनगर जातीतला आहे.' दादांनी एका क्षणात पुढची माहिती आपणच सांगितली. 'सर हा आमचे कार्यकर्तेभगवानराव शेळके यांचा मुलगा... आता आणि काय विचारायचे आहे काय ?' आणि तिथंच माझी मुलाखत संपली. आज मी संस्थेत काम करीत आहे. दादा हयात असेपर्यंत त्यांच्याशी अनेकवेळा संबंध आला. पण मला मुलाखतीचा प्रसंग आजही जसाच्या तसा आठवतो.

वाचकाशी बोलल्यागत वाटतंय !

- प्रा. दिनेश डांगे

माजी कृषि राज्यमंत्री कै. श्रीपतराव बोंद्रदादा हे आमच्या श्री शाहू छत्रपती शिक्षण संस्थेचे चेअरमन. त्यांच्याबद्दल आम्हा सर्व कर्मचाऱ्यांच्या मनात कमालीचे प्रेम आणि आदर होता. संस्थेच्या आम्हा कर्मचाऱ्यांना दादांकडे जाण्याचा कधी फारसा प्रसंग यायचा नाही. तथापि, कधी प्रसंग आलाच तर दादांशी मनमोकळे बोलणे व्हायचे. त्या काळात माझे वृत्तपत्रीय लेखन जोमात चालू होते. पुढारीमधील 'पहिला चहा' गाजत होता. त्यातच मला तरुण भारतने आमंत्रित केले. तरुण भारतमध्ये 'खुमासदार' हा दैनिक स्तंभ वाचकांच्या पसंतीस उतरला होता. परंतु 'रामा शिवा गोविंदा' हे अस्सल कोल्हापुरी भाषेतील ग्रामीण शैलीतील साप्ताहिक सदर तुफान गाजत होते. जिल्ह्यातील ग्रामीण व शहरी सर्व स्तरातील वाचक त्याची आतुरतेने वाट पाहत. दादांना सर्व दैनिके वाचाविशी वाटत. म्हणून त्यांना ती वाचून दाखविण्याचे काम दादांचे आवडते आणि आमच्या महाविद्यालयातील त्यावेळचे मराठीचे प्राध्यापक व विद्यमान प्राचार्य प्रा. डॉ. राजेखान शानेदिवाण करत. त्यावेळी 'रामा शिवा गोविंदा' हे सदर दादांना खूप आवडायचे. त्यांनी प्रा. शानेदिवाण यांना विचारले, 'अरे कोण रे हा खाशाबा मास्तर?' दिवाणसर म्हणाले, 'आपल्याच महाविद्यालयातील प्रा. दिनेश डांगे लिहितात.' लगेच मला बोलावणे धाडण्यात आले. पहिल्यांदाच मी दादांच्यासमोर हजर होत होतो. मी थोडा वेळ बसलो. धाडस करून मी दादांना विचारले, 'दादा कसं काय वाटतं माझं लिखाण ?' त्यावर दादा म्हणाले, 'अपील नाही ! वाचकाशी बोलल्यागत वाटतंय !' दादांची ही दाद मी आयुष्यभर जपून ठेवली आहे.

कॅरम स्पर्धेचे उद्घाटन करताना दादा

राजकीय व सामाजिक योगदान !

कै. श्रीपतराव बोंद्रेदादांनी महात्मा जोतिराव फुले, राजर्षी शाहू महाराज, डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर, विठ्ठल रामजी शिंदे यांच्या विचारांवर श्रद्धा ठेवून आपल्या जीवनाची वाटचाल करताना महाराष्ट्राचे माजी मुख्यमंत्री यशवंतराव चव्हाणसाहेब यांच्या विचारांचा नेहमीच आदर ठेवला. ही सर्व वाटचाल होत असताना त्यांना कुटुंबासह समाजातील अनेत घटकांची साथ लाभली. कै. दादांच्या विचारांचे रोपण पुढील पिढ्यांमध्ये व्हावे, या हेतूने त्यांची पुतळारुपी आठवण कोल्हापूर शहरामध्ये असून विविध संस्था त्यांच्या नावाने जिल्ह्यामध्ये कार्य करीत आहेत.

आशीर्वाद... वडील : शंकरराव बोंद्रे, आई : कृष्णाबाई

दादा... एक सहृदयी माणूस !

- मोहन दिनकर कांबळे, बालिंगेकर

शालिनी पॅलेसमध्ये मी गुरुदेव विद्यानिकेतन या हायस्कूलमध्ये सन १९७८ मध्ये शिकत होतो. मी एका पायाने अपंग विद्यार्थी होतो. एका पायावर काठी टेकत टेकत मी शाळेला बालिंगा ते शालिनी पॅलेस चालत येत होतो.

पुलोद सरकारमध्ये कृषी राज्यमंत्री असतानाही दादा आमच्या शाळेला भेट देत असत. माझ्या आयुष्यात तो दिवस फार महत्त्वाचा आहे. मी हायस्कूलला त्या वेळी जरा लवकरच गेलो होतो. मी स्टाफरूमच्या बाहेरील मोकळ्या जागेत हातातील काठीने एका पायावर लंगडत लंगडत फुटबॉल मारत

पंतप्रधान पं. जवाहरलाल नेहरु व यशवंतरावजी चव्हाणसाहेब यांचे समवेत दादा...

होतो आणि नेमके त्याच वेळी दादा तिथून चौपाटीकडे चालले होते. त्यांची नजर माझ्यावर पडली. दादा तत्काळ थांबले व मला जवळ बोलावले. त्या वेळी मी खूप घाबरलो. कारण राज्याचा मंत्री माझ्यासारख्या मुलाला जवळ बोलवतात म्हटल्यावर मला घाम फुटला. मी घाबरत घाबरत त्यांच्या जवळ गेलो. ते माझ्या खांद्यावर हात ठेवून माझी विचारपूस करू लागले. मी त्यांना सांगितले की बालिंगे गावाचा राहणारा असून माझे नाव मोहन दिनकर कांबळे आहे. तसेच माझे आजोबा आपल्याला दांडपट्टा, फरीगदगा शिकवत होते. दादा अत्यंत भावूक झाले. त्यांनी माझी हकीगत ऐकली. तिथेच उभ्या असलेल्या चोपडे शिपायाला दादांनी बोलवले व दादा त्याला म्हणाले, 'चोपडे, हेडसर आलेत काय ?' 'होय. आलेत'. 'बोलव त्यांना बाहेर.'

'जी, नमस्कार' समोर आल्यावर सरांनी दादांना आदबीने नमस्कार केला. 'बाणेदार, हा अपंग मुलगा आपल्या शाळेत शिकतोय. मला का बोलला नाहीत ?' बाणेदार सर

दादांच्या छत्रछायेखालील कुटुंब !

शांत झाले. त्यांना काय बोलावे सुचेना. सर थरथर कापत होते. सुहृदयी दादांनी त्यांना 'बाणेदार घाबरू नका. या मुलाला उद्या पुण्यातील आर्टिफिशियल लिंब सेंटर, वानवडे इथे घेऊन जाऊन त्याला कृत्रिम पाय बसवायचा. तुम्ही जावा याला घेऊन पुण्याला.' दादांनी मुख्याध्यापकांना आदेश दिला, तसे बाणेदार सर त्यांना घाबरत म्हणाले, 'दादा तो गरीब आहे, त्यांच्याकडे कुठले एवढे पैसे ?' बाणेदार सरांनी आपली हतबलता बोलून दाखवली. क्षणाचाही विचार न करता दादा म्हणाले, 'चला ऑफिसमध्ये.' ऑफिसमध्ये गेल्यावर दादांनी स्वतःच्या खिशामध्ये हात घातला आणि त्यामध्ये जेवढे पैसे होते ते सर्व बाहेर काढले. बाणेदार सरांच्या हातावर ठेवले आणि दादा त्यांना म्हणाले, 'एवढ्यात भागेल. घेऊन जा त्याला. दादांचा आदेश बाणेदार सरांनी शिरसावंद्य मानला. दादा सरांना म्हणाले, 'तुम्ही शाहूपुरीमध्ये ११ वाजता या. मी तुम्हाला पत्र देतो.'

एकसष्ठीनिमित्त दादांचा सत्कार करताना ज्येष्ठ नेते यशवंतरावजी चव्हाणसाहेब

बाणेदारसर शाहूपुरी ऑफिसमध्ये गेले. दादांनी पत्र तयार ठेवलेच होते. समाजकल्याण संचालनालय, पुणे यांना पत्र होते. त्यामध्ये माझ्या पायाचा व गरिबीचा व मी दलित समाजाचा असल्याचा उल्लेख केला होता. त्यांच्या ह्या पत्राने मला मोफत कृत्रिम अवयव बसवला होता. एका सहृदयी माणसामुळे मी माझ्या दोन्ही पायांवर चालायला शिकलो. तो माझा दादांसोबत असणारा आनंद मी शब्दांमध्ये व्यक्तच करू शकत नाही. कृत्रिम पाय बसविल्यानंतर मी दादांना भेटायचा योग आला. त्यांनी मला खूप अभ्यास कर, चांगला शीक असा आशीर्वाद दिला.

'गोकुळ'साठी मंत्रीपद पणाला लावले !

'गोकुळ' म्हणून संपूर्ण महाराष्ट्रात अव्वल स्थान मिळवत सहकारातील आदर्श म्हणून मिरवत आहे. या संघाच्या सुरुवातीपासून महाराष्ट्राचे शिल्पकार कै. यशवंतराव चव्हाण, कै. वसंतदादा पाटील, श्री. शरद पवार यांचे मोलाचे योगदान लाभले. यांच्यामुळेच हा संघ उभा राहिला. पण हे सर्व होत असताना संघाची प्राथमिक तयारी, गोकुळच्या इमारतीची पायाभरणी, सहकारामधील परवानग्या, नेत्यांसमोर बाजू मांडणे हे सर्व करून गोकुळच्या निर्मितीमध्ये महत्त्वपूर्ण योगदान देणाऱ्यांमध्ये श्रीपतराव बोंद्रेदादांचे ऋण कधीही न विसरता येण्यासारखे आहे.

बोंद्रेदादांनी शेती आणि शेतकऱ्यांच्या संदर्भात नेहमीच पुढाकार घेतला. साठच्या दशकात दुधाचा समावेश सहकाराच्या पातळीवर सुरू झाला आणि दुधातून शेतकऱ्याला लाभ होऊ शकतो अशी त्यांची खात्री पटली. यातूनच त्यांनी 'गोकुळ' संदर्भात विविध पातळ्यांवर पुढाकार घेतला. यासाठी ते नेहमीच आक्रमक राहिले. ना. शरद पवार यांच्या मंत्रीमंडळात दादा कृषी राज्यमंत्री होते. सहकार मंत्री म्हणून शेकापचे प्रा. एन. डी. पाटील काम पहात होते. त्यांनी गोकुळच्या संदर्भात काही प्रश्न उपस्थित केले. हे प्रश्न तांत्रिक स्वरूपाचे होते. या प्रश्नांवर जोर देऊन तत्कालि सहकार मंत्र्यांनी गोकुळवर प्रशासक नेमण्याची शिफारस मुख्यमंत्री मा. शरद पवार यांच्याकडे केली. या संदर्भातील सगळे सोपस्कारही पूर्ण झाले. याची माहिती श्रीपतरावदादांना कळली. ते तत्काळ मा. शरद पवार साहेबांकडे पोचले. त्यांनी सर्व परिस्थिती समजावून सांगितली. पण निर्णय काही होईना. प्रशासक नेमला तर सहकाराचा आणि विशेषतः शेतकऱ्यांसाठी निर्माण झालेली ही संस्था मूळ हेतू हरवून बसेल याची खात्री दादांना होती. म्हणूनच त्यांनी मा. शरद पवारांना आपली बाजू पटवून देण्याचा आटोकाट प्रयत्न केला आणि अखेरीला 'तुम्ही जर गोकुळवर प्रशासक नेमणार असाल तर माझा राजीनामा घ्या' असा इशारा दिला. क्षणभरात वातावरण बदलले. यथावकाश मा. शरद पवारांनी आपला निर्णय दादांच्या बाजूने दिला. गोकुळ वाचवण्यासाठी दादांनी आपले मंत्रीपद पणाला लावले होते.

शाहूपुरी येथे उभारण्यात आलेला दादांचा पूर्णाकृती पुतळा, फुलेवाडी विकास संस्थेच्या आवारातील दादांचा अर्धपुतळा, केएमटी वर्कशॉप येथील दादांचा पूर्णाकृती पुतळा, श्री शाहू छत्रपती शिक्षण संस्थेच्या आवारात उभारण्यात आलेला दादांचा अर्धपुतळा

लोकांनी शब्द पाळला !

श्री. मधुकर पाटील, जैताळ

दादा आपल्या कुटुंबातील आहेत असं सर्व जैताळकरांना वाटत होतं. दादांनीही या नात्यामध्ये कधी अंतर पडू दिलं नाही. कार्यकर्ता आणि नेता यांच्यात नातं कसे असावे याचे उत्तम उदाहरण म्हणजे जैताळ गाव. सांगरूळ (जुना करवीर) विधानसभा मतदारसंघातून बोंद्रेदादांचा विधानसभेत पराभव झाला. नेमका त्यावेळी शिमग्याचा सण होता. गावातल्या लोकांनी शपथ घेतली की, जोपर्यंत दादा आमदार होत नाहीत तोपर्यंत शिमग्याचा सण साजरा करायचा नाही. गावातल्या लोकांनी शब्द पाळला. मात्र सण साजरा झाला नाही. पुढच्या निवडणुकीत दादा प्रचंड मतांनी विजयी झाले आणि दादांच्या हस्ते शिमग्याचा सण साजरा केला. अशी दादांच्यावर निष्ठा आणि प्रेम असणारी माणसं गावात होती. दादांनीही गावातील लोकांना भरभरून प्रेम दिले.

मा. पी. एन. पाटीलसाहेब दादांचा सत्कार करताना...

पंतप्रधान राजीवजी गांधी यांना गुळाची ढेप भेट देताना दादा !

सन्मान देणारे नेतृत्त्व...

– **नानासाहेब माने**, माजी आमदार

राजर्षी शाहू महाराजांनी ज्या अस्पृश्य व दलित समाजाच्या उद्धारासाठी आपली राजसत्ता वापरली व त्यांच्यावर अलोट प्रेम केले, त्या वर्गास सामाजिक न्याय मिळावा, प्रतिष्ठा मिळावी म्हणून आमदार बोंद्रे सतत प्रयत्नशील आहेत. स्वकीय दलितेतर समाज दुखावून दूर जाण्याचा धोका पत्करूनही सन १९७२ साली दादांनी कोल्हापूर जिल्ह्यात करवीर तालुका काँग्रेस कमिटीचा पहिला हरिजन अध्यक्ष श्री. विठ्ठलराव भास्कर यांना केले. निव्वळ पक्षाचा अध्यक्ष करून भागणार नाही, तो कार्यक्षम असला पाहिजे आणि कार्यक्षम होण्यासाठी किमान साधन उपलब्ध असले पाहिजे हे माहीत असल्यामुळे जनतेच्या वतीने एका मोटारसायकलची त्यांना भेट देवविली. अशा प्रकारे एका समृद्ध तालुक्यावर पक्षात एका दलित व्यक्तीचे नेतृत्व दादांनी रुजविले. एवढेच नव्हे तर त्यांनी ते सुसह्य केले.

अमृत महोत्सवी वर्षानिमित्त दादांचा सपत्निक सत्कार करताना मुख्यमंत्री मा. विलासरावजी देशमुख.

कोल्हापूर महानगरपालिकेने प्राचार्य डॉ. पी. बी. पाटील यांच्या हस्ते मानपत्र देऊन दादांचा गौरव केला.

देवमाणूस !

- श्री. विष्णू चौगले, कोगील बुद्रुक.

श्रीपतराव बोंद्रे दादा म्हणजे आमचे दैवत. माझे गाव कोगील बुद्रुक, ता. करवीर. कणेरीमठ पासून एक किलोमीटर पुढे असलेले गाव डोंगरकपारीत वसलेले. १९७०-७१ पर्यंत गावाला रस्ता नव्हता. त्या काळात करवीरचे आमदार असताना त्यांनी आमच्या गावचा रस्ता शासनाकडून मंजूर करून घेऊन गावाला दळणवळणाचे साधन व्हावे म्हणून एस.टी. बस चालू करून गाव कोल्हापूरला जोडण्याचे काम दादांनी केले. तत्कालीन मुख्यमंत्री मा. शरदरावजी पवार यांना कोगील बुद्रुक गावी आणून श्रमशक्तीद्वारे ग्रामविकास योजनेच्या कामाचे उद्‌घाटन केले. सदर योजनेमधून गावात फळझाडांच्या बागा तसेच डोंगरमाथ्यावर झाडे लावणे, रस्त्याच्या दुतर्फा झाडे लावणे, जमिनींचे सपाटीकरण करणे, पाणी अडवा पाणी जिरवा, अशी अनेक कामे करून दिली.

नळ पाणीपुरवठा योजनेचे काम हाती घेऊन पाण्याचे स्रोत असल्याचे ठिकाण स्वतः निवडून त्यांनी विहिरीचे काम सुरू करण्याचा तोंडी आदेश दिला. विहिरीचे काम गावातील मजुरांनी सुरू केले. १५-२० दिवस काम सुरू झाले, परंतु शासनाचे भूगर्भ विभागाने सदर ठिकाणी पाणी उपलब्ध होणार नाही त्यामुळे सदर विहिरीचे काम मंजूर करता येणार नाही असे सांगितले. त्यावेळी गावातील मजुरांची मजुरी रुपये १५ ते २० हजाराचे आसपास झाली होती. ती मजुरी कोठून द्यायची हा प्रश्न निर्माण झाला. त्यावेळी दादांनी क्षणाचादेखील विचार न करता लगेच मार्केट यार्डात फोन करून आपल्या पुढील गुळाच्या पोटी ॲडव्हान्स घेऊन गावचे सरपंच तुकाराम चौगुले यांच्याकडे रक्कम सुपुर्द केली व मजुरांचा रोजगार भागविण्यास सांगितले. विहिरीचे काम पुढे सुरू राहिले. विहिरीला सुदैवाने पाणी लागले. ते लागलेले पाणी भूगर्भ विभागाच्या अधिकाऱ्यांना दाखवून विहिरीचे काम मंजूर करून घेतले व नळपाणी पुरवठा योजना पूर्णत्वास आणून दिली.

कै. श्रीपतराव शंकरराव बोंद्रेदादा जन्मशताब्दी

कै. श्रीपतराव बोंद्रेदादा यांच्या जन्मशताब्दी वर्षाच्या निमित्ताने विविध कार्यक्रमांचे आयोजन करण्यात आले. कै. दादांनी नेहमीच गुणवत्तापूर्ण शिक्षणाचा आग्रह धरला. स्वाभाविकपणे श्री शहाजी छत्रपती महाविद्यालयानेही जन्मशताब्दी वर्षाच्या निमित्ताने विद्यार्थी व्यक्तिमत्व विकासाचा हेतू मनात ठेवून कार्यक्रमांची आखणी केली.

कै. श्रीपतराव बोंद्रे (दादा) जन्मशताब्दी वर्षास प्रारंभ

कै. श्रीपतराव बोंद्रे (दादा) यांचे जन्मशताब्दीनिमित्त स्व. दादांच्या प्रतिमेचे पूजन जेष्ठ प्राध्यापक श्री. निवास कुंभार व सेवक श्री. बाबुराव नलवडे यांच्या हस्ते करण्यात आले. याप्रसंगी श्री. निवास कुंभार मनोगत व्यक्त करताना.

कै. श्रीपतरावजी बोंद्रेदादा यांच्या जन्मशताब्दी वर्षानिमित्त दि. २८ डिसेंबर २०१९ रोजी राष्ट्रीय सेवा योजना व राष्ट्रीय कॅडेट कॉर्प यांचेवतीने छत्रपती प्रमिलाराजे रुग्णालय, कोल्हापूर यांचे सहकार्याने रक्तदान शिबिराचे आयोजन करण्यात आले. यामध्ये २ विद्यार्थिनींसह २७ विद्यार्थी व प्राध्यापकांनी रक्तदान केले.

कै. बोंद्रेदादांच्या जन्मशताब्दी वर्षानिमित्ताने जिल्हास्तरीय निबंध व वक्तृत्व स्पर्धांचे आयोजन

उद्घाटन : हस्ते सौ. अश्विनी धोत्रे, सभापती, करवीर पंचायत समिती, जि. प. सदस्य श्री. राहूल पाटील, श्री. सुभाष रजपूत व अन्य मान्यवर. प्राचार्य डॉ. आर. के. शानेदिवाण यांचे हस्ते वक्तृत्व स्पर्धेचे बक्षिस स्वीकारताना कु. तेजस्विनी संजय पांचाळ. तिसऱ्या छायाचित्रात स्पर्धेमध्ये सहभागी झालेले विद्यार्थी-विद्यार्थीनी.

कै. श्रीपतराव बोंद्रे दादा यांच्या पुण्यतिथीनिमित्त दादांच्या पुर्णाकृती पुतळ्याला अभिवादन करताना संस्थेचे अध्यक्ष मा. मानसिंग बोंद्रे, मानद सचिव मा. विजयराव बोंद्रे, माजी नगरसेवक इंद्रजीत बोंद्रे व अन्य मान्यवर.

कै. दादांच्या जन्मशताब्दी वर्षाच्या निमित्ताने 'महिला दिनादिवशी' कर्तृत्ववान महिला पत्रकारांचा सत्कार आयोजित करण्यात आला. याप्रसंगी जिल्हा परिषद सदस्या प्रियंका पाटील यांनी मुलींना मार्गदर्शन केले.

'शहाजीयन' या माजी विद्यार्थी संघातर्फे दादांच्या जन्मशताब्दी वर्षानिमित्त प्राचार्य डॉ. आर. के. शानेदिवाण यांच्याकडे तिजोरी प्रदान करताना अध्यक्ष बाबासाहेब पाटील, आसुर्लेकर व माजी विद्यार्थी.

कै. श्रीपतराव बोंद्रे दादा यांच्या पुण्यतिथीदिनी मनोगत व्यक्त करताना गडहिंग्लज येथील डॉ. घाळी महाविद्यालयाचे प्रा. डॉ. शिवाजीराव भुकेले

❊ **संशोधन प्रकल्प :** शिवाजी विद्यापीठ, अग्रणी महाविद्यालय संशोधन प्रकल्प अंतर्गत "कोल्हापूरच्या विकासात माजी राज्यमंत्री स्व. श्रीपतराव बोंद्रे (दादा) यांचे योगदान : एक चिकित्सक अभ्यास' या विषयावरील संशोधनपर प्रकल्प शिवाजी विद्यापीठास सादर करण्यात आला. हा प्रकल्प श्री. महेश कुंभार, श्री. आकाश व्ही. पाटील, श्री. निखिल बा. मगदूम व श्री. प्रवीण बी. जाधव या विद्यार्थ्यांनी पूर्ण केला असून त्यांना प्राचार्य डॉ. आर. के. शानेदिवाण व ग्रंथपाल डॉ. पी. बी. पाटील यांचे मार्गदर्शन लाभले.

❊ **प्रश्नमंजुषा स्पर्धा :** कै. दादांच्या जन्मशताब्दी वर्षाच्या निमित्ताने श्री शहाजी छत्रपती महाविद्यालयातील प्राध्यापक, प्रशासकीय कर्मचारी व विद्यार्थी यांच्यासाठी प्रश्नमंजुषा स्पर्धेचे आयोजन करण्यात आले. या स्पर्धेमध्ये ८६१ स्पर्धक सहभागी झाले होते. या उपक्रमामुळे कै. दादांचे जीवन व कार्य अनेक विद्यार्थ्यांपर्यंत पोहोचण्याला मदत झाली.

संपादकीय.....

'शहाजी वार्ता'चा विशेषांक प्रसिद्ध होत आहे. कै. श्रीपतराव शंकरराव बोंद्रेदादा यांच्या जन्मशताब्दी वर्षाच्या निमित्ताने कै. दादांच्या जीवनकार्याचा परिचय व्हावा या हेतून सदर अंकाची मांडणी केली आहे. या अंकामध्ये दादांसंदर्भातील आठवणींसोबत त्यांच्या जीवनकार्याचा आढावा व त्या अनुषंगाने छायाचित्रेही प्रकाशित होत आहेत. आपल्या महाविद्यालयामध्ये जन्मशताब्दी वर्षाच्या निमित्ताने वर्षभर विविध कार्यक्रमांचे आयोजन करण्यात आले. त्याचाही आढावा या निमित्ताने घेण्यात आला आहे. या अंकाच्या निर्मिती प्रक्रियेमध्ये अनेकांचे योगदान आहे. सर्वांचे मनःपूर्वक आभार !

संपादक मंडळ

- संपादक : प्राचार्य डॉ. आर. के. शानेदिवाण
- कार्यकारी संपादक : प्रा. अरुण कांबळे
- सहसंपादक : डॉ. पी. बी. पाटील

• सदस्य •

प्रा. एस. एच. कांबळे, प्रा. पी. बी. पाटील, प्रा. व्ही. एच. पुंदीकर, प्रा. सागर चरापले, श्री. आर. जे. भोसले, श्री. जी. ए. पाटील, टंकलेखक

❊ 'शहाजी बुलेटिन' या त्रैमासिकाचे प्रकाशन श्री शहाजी छत्रपती महाविद्यालय, कोल्हापूर येथून करण्यात आले. ❊ 'शहाजी बुलेटिन'या त्रैमासिक अंकातील मजकुराशी संपादक मंडळ सहमत असेलच असे नाही.
❊ फक्त खासगी वितरणासाठी. वर्ष : तिसरे, त्रैमासिक अंक १०वा (जुलै ते डिसेंबर २०२०) ❊ मुद्रक : प्रज्ञा प्रिंटिंग प्रेस, कोल्हापूर.